

GESTIÓ DEL CONEIXEMENT

III Jornada anual d'educadors i treballadors socials en l'àmbit penal

Canvis socials, inclusió i exclusió

Les transformacions contemporànies en l'estudi de les desigualtats, a través de diferents conceptualitzacions de l'exclusió i la inclusió social

Sra. Anna Obradors Pineda

Institut de Govern i Polítiques Públiques
(Universitat Autònoma de Barcelona)

Resum de la ponència

Barcelona

27 de novembre de 2007

Canvis socials, inclusió i exclusió

Les transformacions contemporànies en l'estudi de les desigualtats, a través de diferents conceptualitzacions de l'exclusió i la inclusió social.

Sota el paraigües de la globalització, Europa va deixant enrere els principals paràmetres socioeconòmic i culturals que havien fonamentat les nostres societats durant els darrers decennis del segle XX. Lentament però decidida, assistim a una ampliació progressiva de les desigualtats socials, i a l'emergència progressiva exponencial de noves fractures socials que van desplaçant cada vegada més persones i grups socials cap a uns marges presidits per la precarietat i la vulnerabilitat social. Aquest és l'efecte social principal d'un conjunt de transformacions estructurals que estan succeint a gran velocitat. En aquesta ponència repassarem molt breument les dimensions del canvi social en marxa per a mostrar el desbordament del concepte clàssic de pobresa cap a la noció complexa, emergent, però cada vegada més assentada d'exclusió i inclusió social.

Des del punt de vista productiu, l'impacte dels grans canvis tecnològics ha modificat totalment les coordenades del industrialisme. S'han superat les estructures productives fordistes assentades sobre la base d'una organització del treball taylorista. L'anomenada globalització o mundialització econòmica, construïda sobre la base de la revolució en els sistemes d'informació, ha premés avançar cap a un mercat global, en el que les distàncies cada vegada compten menys, i on l'aprofitament dels costos diferencials a escala planetària ha desarticulat empreses i plantes de producció. Paraules com flexibilització, adaptabilitat o mobilitat han substituït a d'altres com especialització, estabilitat o continuïtat. Les conseqüències més immediates d'aquesta consideració del treball afecten principalment a la qualitat de la ocupació disponible. En d'altres paraules: el capital s'ha fet global i permanentment mobilitzable, mentre que el treball continua essent local, cada vegada menys permanent i més condicionat per la volatilitat de l'espai productiu.

Des del punt de vista de les relacions de gènere i familiars, els canvis no han estat pas menors. L'àmbit de la convivència primària no presenta ja el mateix aspecte que tenia en l'època industrial. L'escenari és avui molt diferent. La tendència vers l'equiparació formativa entre homes i dones es significativament alta, tot i que aquest fet no es tradueixi necessàriament en més inclusió per a elles; és a dir, en una millora de la seva posició social i de mercat. Juntament amb això, els

rols de gènere tradicionals en l'àmbit de la llar han començat a canviar tímidament entre alguns sectors socials, fent incrementar les tensions fruit de la doble jornada laboral i les dificultats que aquesta imposa. Més o menys lligat amb aquestes qüestions, s'estan també produint un seguit de canvis significatius en la forma i la composició dels nuclis familiars. Així, es produeix un constant increment de les llars unipersonals, integrades sobretot per majors de 65 anys, i les llars monoparentals encapçalades. Amb tot, podem referir-nos, doncs, a l'existència de "noves" inestabilitats socials, nous espais i riscos d'exclusió social, i vies d'inclusió, en les quals les desigualtats de gènere, edat i procedència resulten determinants.

Així doncs, des del punt de vista de l'estructura social, la societat industrial ens havia acostumat a unes condicions que, en poc temps ha patit una accelerada transició cap a una situació molt més complexa caracteritzada per una multiplicitat d'eixos de desigualtat mutants i entrecreuat, quins significats també són altament variables. Així, davant l'anterior estructura social de grans agregats i d'importants continuïtats, tenim avui un mosaic cada vegada més fragmentat de situacions d'exclusió i inclusió social. La proliferació de riscos i d'interrogants provoca l'emergència de fenòmens de busca de certeses i seguretats tant a nivell individual com col·lectiu.

En un context de crisi i retirada de l'Estat de Benestar, aquest conjunt de canvis i profundes transformacions en les esferes econòmica i productiva i sociocultural, no ha trobat una resposta clara i decidida des dels poders públics. Els reptes són nous i difícils d'abordar, i les administracions públiques no tenen l'agilitat que es requereix per donar una resposta adequada a les qüestions plantejades. Especialment rellevant es el "divorci" cada vegada més flagrant entre una política social en retirada que ha de donar resposta a les conseqüències d'una política econòmica que s'empara en la necessitat d'ajust davant les noves coordenades mundials de comerç i competència.